משנה · ראשונים · רמב״ם · סדר קדשים

רמב"ם על משנה מעילה

רבנו משה בן מימון [הרמב"ם]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

רמב"ם על משנה מעילה

רבנו משה בן מימון [הרמב"ם]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/רמבם-על-משנה-מעילה/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
משנה ב 4
משנה ג 5
משנה ד 5
פרק ב 5
משנה א 5
משנה ב 6
משנה ג 6
משנה ד 6
משנה ה 7
משנה ו 7
משנה ז 7
משנה ח 7
משנה ט 7
פרק ג 8
משנה א 8
משנה ב 8
משנה ג 8
משנה ד 8
משנה ה 8
משנה ו 8
משנה ז 9
משנה ח 9
פרק ד 10
משנה א 10
משנה ב 10
משנה ג 10
משנה ד 11
משנה ה 11
משנה ו 12
פרק ה 12
משנה א 12
משנה ב 13
משנה ג 13
משנה ד 13
משנה ה 14
פרק ו 14
משנה א 14
משנה ב 15
משנה ג 15
משנה ד 15
משנה ה 16
משנה ו 16

פרק א

משנה א

קדשי קדשים ששחטן בדרום מועלין בהן שחטן כו': כבר נתבאר בחמישי מזבחים שקדשי קדשים שחיטתן בצפון וקיבול דמן בכלי שרת בצפון ושם נתבאר שהחטאת והאשה קדשי קדשים ואוכלים אותם הכהנים מן העיקרים שבידינו גם כן בקדשים שמתו יצאו מידי מעילה דבר תורה ולפיכך שמא יעלה על דעתנו שהואיל ששינה מקום שחיטתן וכבר נפסלו תחשב כנבלה ולא יתחייב עליו מעילה בא ללמד שחייב עליו מעילה דבר תורה ואע"פ שאירעו בשחיטתן הפסולין האלו ואני צריך לבאר לך שכל מקום שאומר מועלין כוונתן שהנהנה מאותו דבר חייב קרבן מעילה ובכל מקום שאומרים אין מועלין כוונתו שהנהנה ממנו ואפילו יותר משוה פרוטה אינו חייב קרבן מעילה ובכל מקום שנאמר לא נהנין ולא מועלין ענינו שאינו מותר ליהנות מאותו דבר להדיוט והנהנה אין חייב קרבן מעילה אחר כך א"ר יהושע הכלל הזה והביא דוגמא עליו (החטאת) הוא דבר אמתי ומה שאמר ושקבלו פסולין וזרקו את דמה רוצה לומר השני דברים ביחד ואין דומה למה שאמר ושנשחטה חוץ לזמנה וחוץ למקומה שר"ל או חוץ למקומה לפי שכל זמן שקבלו פסולין וזרקו פסולין וחזרו הכשרין וקבלו השאר וזרקוהו כשרין הרי זו זריקה שהיא מתרת אותו לאכילת הכהנים ואין חייבין עליהן מעילה כמו שהקדמנו:

משנה ב

בשר קדשי קדשים שיצא לפני זריקת דמים כו': ר"ע אומר זריקה מועלת ליוצא ואע"פ שהוא פסול שהזריקה התירה אותה לכהנים ולפיכך אין מועלין בו ור"א אומר אין זריקה מועלת ליוצא והרי הוא לא הותר לכהנים ולפיכך מועלין בו ודברי ר"ע הם אם יצא מקצת בשר אבל אם יצא הבשר כולו או יצא הדם מודה לר"א שאין זריקה מועלת ואין מועלין באותו בשר לפי שלא הותר לכהנים כלל והביא ראיה רבי עקיבא על מקצת בשר שיצא מן מפריש שתי חטאות ודין זה הוא בשתי חטאות על מנת שישחט שתיהן בבת אחת לפיכך אם רצה מזו זורק רצה מזו זורק אבל זה אחר זה אין דמה מועיל לבשר חבירתה לפיכך אמר ר"ע כמו שדמה פוטר בשר חבירתה מן המעילה אע"פ שאין חבירתה ראויה לאכילה כמו שנתבאר בתמורה כן הוא פוטר מקצת בשרה היוצא ואע"פ שאין ראוי לאכילה ונותר ופיגול וטמא כבר נתבאר כל אחד מהם בשלישי ובאחרון ממסכת זבחים והלכה כר' עקיבא:

משנה ג

אמורי קדשים קלים שיצאו לפני זריקת דמים כו'. דע שקדשי קדשים מועלין בהם עד שיזרק הדם וכשנזרק הדם אין מועלין בבשר לפי שהותר לכהנים כמו שבארנו וקדשים (קדשים) קלים הם בהפך והוא שהאימורים שלהם אין מועלין בהם עד שיזרק הדם (ואין) [ואז] מועלין באימורים ועוד יתבאר זה בסוף פרק זה וכבר ידעת שרבי אליעזר אומר אין זריקה מועלת ביוצא ור' עקיבא אומר זריקה מועלת ביוצא ולפי זה אמר רבי אליעזר אין מועלין בהם לפי שהזריקה שמחמתו מועלין באימורי קדשים קלים לא תועיל לה משהיא יוצאת ורבי עקיבא אומר מועלין בהם הואיל ונזרק הדם אע"פ שאין יוצאת [נ"א שיוצאת] לפי שזריקה מועלת ביוצא והשמיענו מחלוקת שניהם בבשר קדשי קדשים ובאימורי קדשים קלים לפי שאילו השמיענו מחלוקת שניהם בתחלה בלבד אמרנו שמא בכאן אומר רבי אליעזר אין זריקה מועלת ביוצא לפי שיש בזה חומרא שחייב מעילה אבל באימורי קדשים קלים אמרנו כאן אמר ר' עקיבא זריקה מועלת ביוצא הרי יש שם קולא לפי שהוא פוטר אותם מן המעילה ומודה ר' אליעזר שאין מועל לפיכך הודיענו התנא שרבי עקיבא אומר זריקה מועלת בין להקל בין להחמיר והלכה כרבי עקיבא:

משנה ד

מעשה דמים בקדשי קדשים להקל ולהחמיר כו': הקולא שהוא פוטר הבשר מן המעילה אחר הזריקה והחומרא שהוא מעמיד האימורים למעילה כמו שהיו ומפני שהבשר נאכל לכהנים נפטר מן המעילה ואין חיוב מעילה בדבר שמותר לאוכלו לפי שקדשי קדשים הנאמרין כאן הן החטאת והאשם שאוכלין אותן הכהנים אבל העולה מועלין בבשרה ואפי' לאחר זריקה כמו שנתבאר בפרק שאחר זה ומה שאמר על זה ועל זה ר"ל בין לפני זריקה בין לאחר זריקה חייבין עליהן משום פגול אם נפגלו בשחיטה או אחריה כמו שנתבאר בשני מזבחים וכן משום נותר אם היו נותר ומשום טמא אם אכל אותה טמא וכשתבין מה שבארנו בשני מזבחים תדע שאי אפשר להיות הדבר האחד בעצמו פיגול ונותר רק יהיה אחד משניהם לפי שהנותר הוא בשר זבח כשר כשנותר לאחר זמן אכילתו כמו שבארנו שם והבן זה מאד:

פרק ב

משנה א

חטאת העוף מועלין בה משהוקדשה כו': כבר בארנו שענין הכשר הוא הכנה ולפיכך מה שאמר כאן הוכשרה ענינו שהיא מוכנת ומזומנת להפסל מטבול יום לפי שבשר

קדשים שנוגע בהם טבול יום פסולין וזהו טבול יום שטבל ולא העריב שמשו או מחוסר כפורים וכבר בארנו בשני מכריתות מחוסרי כפרה הרי הן מופסלין ואין מותר לאוכלן ועוד יתפרש הפסול מן הטמא במקומו במסכת טהרות אח"כ אמר ובלינה רוצה לומר שלנה אחר שנשחטה נפסלת. מה שאמר הוזה דמה חייבין עליה משום פגול אין ענינו שיהא אפשר שתהא פגול אחר ההזייה שזה אי אפשר כשתעיין ענין הפגול כמו שבארנו אותו בשני מזבחים אבל אנו אומרים אי אפשר שיגמר בהם דין הפגול ויהיה האוכל ממנו חייב משום פגול אלא אחר הזית הדם לפי שמתנאי הפגול שיקרב המתיר כמצותו כמו שנתבאר בששי מזבחים וכן אחר ההזייה אפשר שיהיה נותר אם היא חטאת כשרה וראויה לאחר זמנה תהיה נותר אבל קודם ההזייה תהא פסולה בלינה בלבד לא בנותר וכן אחר ההזייה הוא שאם אכל ממנה טמא חייב כרת אבל קודם הזייה לא. אחר כך אמר ואין בה מעילה לפי שאין בחטאת העוף אימורים רק כולה לכהנים כבשר חטאת כפי מה שהקדמנו שאחר זריקה אין מועלין בו ודע זה שבארנו כאן והבן אותו בכל הפרק הזה כדי שלא נצטרך לשנות הפרק הזה בכל הלכה והלכה וכן הבן כי כל מ"ש בפרק הזה הכשר ר"ל הכנה לדברים שעתידים לזכור אותם לא ענין הכשר טומאה הנזכר בכל מקום ודע זה ואל יטעך שתוף הענין:

משנה ב

עולת העוף מועלין בה משהוקדשה נמלקה כו': עולת העוף אין לכהנים בה כלום רק כולה כליל לאישים ולפיכך מועלין בה וכבר ידעת כי היא צריכה מיצוי שנאמר ונמצה דמו:

משנה ג

פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים מועלין כו': שיותך גזור מן נתוך ר"ל עד שיעשה הבשר חלול ויתהפכון חלקיו באש עד שידמה לספוג הים והענין הזה יהיה בבשר אחר שישרף לגמרי:

משנה ד

העולה מועלין בה משהוקדשה נשחטה כו': כבר ידעת שדבר תורה בעור העולה שהוא לכהן ולפיכך אין מועלין בעורות. אח"כ אמר מועלין בבשרה כל זמן שהוא נשרף על גבי המזבח וכשמרימין כל האפר מעל גבי המזבח ומשליכין אותו בבית הדשן אין מועלין בו שכבר נעשית מצותו כמו שיתבאר.

משנה ה

חטאת ואשם וזבחי שלמי צבור מועלין בהן כו': אלו שזכר בכאן בקדשי קדשים הרי כמו שבארנו בחמישי מזבחים וכבר הקדמנו בפרק שלפני זה שקדשי קדשים אחר זריקת דמים [אין מועלין] בבשרם ושם נתבאר ג"כ שזבחי שלמי צבור אוכלים אותם הכהנים ולפיכך אין מועלין בבשרם כמו החטאת והאשם:

משנה ו

שתי הלחם מועלין בהן משהוקדשו כו': כבר בארנו במנחות ששתי הלחם אוכלים אותם הכהנים ולפיכך אין בהם מעילה וכבר נתבאר בב' ממנחות היאך מתפגל שתי הלחם ולחם הפנים ונתבאר בי"א ממנו ששתי הלחם ולחם הפנים יעמוד ימים ואחר כך יאכל ולפיכך לא זכר כאן לינה:

משנה ז

לחם הפנים מועלין בו משהוקדש קרם בתנור כו': כל זה מבואר לכשתבין מה שפירשנו ותזכור מה שהקדמנו במנחות:

משנה ח

המנחות מועלין בהם משהוקדשו קדשי כו': כבר בארנו במנחות והוא ענין מפורסם שקומץ המנחה דומה לאימורי הקדשים ושירי מנחה הנאכלת דומה לאימורי הקדשים ושירי המנחה שאינה נאכלת דומה לבשר קדשי קדשים והם של כהנים ולפיכך אין מועלין בו [ע' לשונו שם בפי' המשניות על משנה הקומץ את המנחה דף י"א ע"ב]:

משנה ט

הקומץ והלבונה והקטורת ומנחת כהנים וכו': כל אלו שמנה הם לאישים והם בעצמו הם המתירין לזולתן ויש מהם שאין לו מתירין ולפיכך מועלין בהם משקדשו בכלי שרת עד שיצאו לבית הדשן כמו שבאר בהקומץ ולא יתחייב עליהן בדין פגול לפי העקרים שבארנו ופירשנו ברביעי מזבחים כשתעיין אותו שמה אבל דין טמא ונותר חייב שנאמר כל איש אשר יקריב מכם ואמרו בכל הקדשים הכתוב מדבר וכבר נתבאר בי"ג מזבחים שאין חייב כרת אלא טמא שאכל את הקדש. ומה שאמר כאן אשר יקרב ר"ל שכל זמן שאכל בטומאה הדבר [ע' בגמ' מעילה דף י' ע"ב] שאינו ראוי ליקרב והוא משיקדיש בכלי אז יתחייב וכבר נתבאר בסוף חגיגה שמחוסר כפורים צריך טבילה לקדש כל קדש:

פרק ג

משנה א

ולד חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמתו כו': כבר נאמר גוף הלכה זו ברביעי מתמורה ושם פירשנו אותה:

משנה ב

המפריש מעות לנזירותו לא נהנין ולא מועלין כו': מה שאמר מפני שהם ראוים להביא בכולן שלמים הוא הטעם במה שאמר לא מועלין לפי שהשלמים קדשים קלים הם וכבר נתבאר שקדשים קלים אין בהם מעילה אלא אחר זריקת דמים וכבר זכרנו לך פעמים ענין קרבנות נזיר ומה הן וכל דיניהן:

משנה ג

רבי שמעון אומר הדם קל בתחלתו וחמור כו'. כבר הקדמנו בשמיני מחולין שהדם אין מועלין בו שנאמר ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר ואמרו חכמים לכפרה נתתיו ולא למעילה ואמרו כי הדם הוא בנפש יכפר לפני כפרה כלאחר כפרה מה לאחר כפרה אין בו מעילה לפי העיקר שהקדמנו שדבר שנעשית מצותו אין בו מעילה אף לפני כפרה אין בו מעילה הנה התבאר לך שאין הלכה כר"ש שאמר יש בו מעילה לאחר כפרה וכבר בארנו בסוכה ששיתין הם שני נקבים במזבח שמתמצין מהם ייני הנסכים:

משנה ד

דישון מזבח הפנימי והמנורה לא נהנין ולא כו' ר"ש אומר תורים שלא הגיע זמגן מועלין כו' כבר ידעת שדישון הוא האפר ודישון המנורה קצות הפתילות השרוף שנשרף מהם ואר"ש תורים שלא הגיע זמנן הואיל והם ראוים ליקרב לאחר זמן מועלין בהם וחכמים אומרים הואיל ואינם ראוים עכשיו ליקרב לא מועלין ולא נהנין ואין הלכה כר' שמעון:

משנה ה

חלב המוקדשין וביצי תורין לא נהנין ולא כו': זה יהיה כשמקדיש העוף הזה או הבהמה הזו למזבח קדושת הגוף כגון שתהא עולת עוף או בהמת שלמים אבל אם הקדישן למזבח קדושת דמים כגון שיאמר דמי העוף הזה או דמי הבהמה זו הקדש שנקריב ממנה קרבן פלוני הרי זה מועלין בהן ובגידוליהן:

משנה ו

כל הראוי למזבח ולא לבדק הבית לבדק הבית כו': כבר ידעת שמעשר בהמה הקדש ולפיכך אם היתה נקבה מועלים בחלבה. ומה שאמר ואחרים מתנדבים כן הוא שינדב

המתנדב חלב להניק ולד המעושרת או ולד המוקדשים לפי שאינו מותר לינק חלבה לפי שנתנו אותו כאילו הוא עבודה וגיזה שאינו מותר בקדשים כמו שנתבאר בבכורות אפילו התנו הפועלים על ההקדש במזונותיהם הרי הם לא יאכלו גרוגרות של הקדש אבל נותן להם ההקדש דמי מזונות וכן אם דש כרשיני הקדש חייב לחסום הפרה בשעת הדישה ותמנע מלאכול מהם שנאמר לא תחסום שור בדישו רוצה לומר בדייש שראוי לו לשור הוא שלא תחסום אבל בדייש של הקדש שהוא אסור עליו חסום:

משנה ז

שרשי אילן של הדיוט באין בשל הקדש ושל כו': כשיהיה בין אילן של הדיוט ובין שדה ההקדש שש עשרה אמה או פחות מזה לא נהנין ולא מועלין באותן שרשים הבאין בשדה הקדש אבל אם היה בין שניהם יותר משש עשרה אמה מועלין בהם שאינן נחשבים מן האילן אותם השרשים אלא מכלל הדברים שהם בשדה הקדש ואם היה האילן של הקדש ויש בינו ובין שדה של הדיוט שש עשרה אמה או פחות מזה מועלין באותן שרשים הבאין בשדה ההדיוט לפי שהם מכלל האילן ואם יש ביניהן יותר לא נהנין ולא מועלין: ומה שאמר המים שבכד של זהב רומז אל המים שמנסכים על גבי המזבח בחג הסוכות כמו שבארנו ברביעי מסוכה ואומר שאינו נמנה בכלל הנסכים ומועלין בו עד שיתנו לצלוחית של זהב. וכשצומחת ערבה בשדה הקדש הואיל ואינה נמכרת ואינה ראויה לשום דבר לא נהנין ולא מועלין לדברי הכל ומה שאמר ר' אלעזר ברבי צדוק איני מודה שמותר ליהנות בו לפי שעיקר בידינו הוא שמצות לאו ליהנות ניתנו וזה הדבר אמיתי ואע"פ שדעת רבי אלעזר שמותר ליהנות ממנה אינה הלכה:

משנה ח

קן שבראש האילן של הקדש לא נהנין כו': **הגזברים שלקחו את העצים מועלין בעצים כו'**: ידוע הוא שהאשירה אסורה בהנאה כמו שהתבאר בשלישי ממסכת ע"ז והמאמר בהלכה זו אינו אלא בקן עצמו שבנאו העוף בעצים ועשבים שמביא ממקום אחר ולפיכך לא נהנין ולא מועלין כשהוא בשל הקדש אבל באשרה מותר ליקח אותו הקן מראש האשרה: ומה שאמר יתיז בקנה ר"ל שיניד האפרוחים ואז יקח אותם ודע שהבצים שבקן וכן האפרוחים שצריכים לאמן אסורין בין באילן של הקדש בין באשרה. ותרגום יער חורשא ולפיכך המקדיש את החורש מועלין בכולן ר"ל בכל האילנות וזולתם וקנים שבראש האילנות ותרגום ואכות אותו טחון ושפית יתיה בשופינא ואותן הקליפות הדקות והנסורות שנוסרים מן העץ כשמחליקין ומיישרים אותו נקרא שפוי. ונמיה הם החלקים הקשים שיש בעצים הניתזין בשעת הניגור והחלק שמנגרין ומחליקין אותו

ישאר מקומן כמין גומא בעץ ומקצת הנוסחאות נוייה והענין אחד לפי שאותן החלקין דומה לנויה עומדת בפני עצמה בתוך העץ ומה שאמר מועלין בעצים ר"ל קצות העצים קטנים שחותכין אותן במגירה בשעה שמתקנין אותם:

פרק ד

משנה א

קדשי המזבה מצטרפין זה עם זה למעילה כו': כשתבין כל מה שהקדמנו במסכת זו יהיה כל המאמר הזה מבואר ומפורסם ואינו צריך פירוש כל כך הוא מבואר:

משנה ב

חמשה דברים בעולה מצטרפין זה עם זה כו': **התרומה ותרומת מעשר ותרומת מעשר של דמאי כו'**: כבר בארנו בתחלת מנחות שעולה ושלמים טעונים נסכים והנסכים מן היין והסולת והשמן ושלמי תודה טעונין לחם וכבר נתבאר בזה המסכת שבשר העולה מועלים בו כל זמן שנהנה בשוה פרוטה משום דבר מכל אלו החמשה דברים מקרבן עולה חייב במעילה אם אכל מכולם כזית אם היה פיגול או נותר או שהיה טמא חייב וכן ששה שבתודה מצטרפין לענין פיגול והנותר והטמא ר"ל הראוים להתפגל מהן לא לענין מעילה לפי שהתודה קדשים קלים כמו שנתבאר בזבחים וכבר הקדמנו בתחלת מסכת זו שקדשים קלים אין מועלין בבשרן כלל וגם כן בלחם תודה אין מועלין בו לפי שהוא דומה לבשר ואוכלין כיוצא בו כמו שנתבאר בזבחים ובמנחות. ובתחלת פ' שני ממסכת ערלה שביאר כי אלו הדברים שמנינו כאן עולים באחד ומאה אם נפלו בפחות מזה יהיה הכל מדומע והוא ענין מה שאמר לאסור ושם ביאר שהבכורים נקראו תרומה ועליהם נאמר ותרומת ידך ודבר תורה בחלה שנאמר חלה תרימו תרומה ולפי שנקראו כלם תרומה חייבין על המחובר מהן חומש כמו על התרומה כמו שבארנו בששי מתרומות ובשני מבכורים:

משנה ג

כל הפגולין מצטרפין זה עם זה כל הנותרין כו': **כל הנבילות מצטרפות זו עם זו כו'**: **דם השרץ ובשרו מצטרפין כלל אמר רבי יהושע כו'**. כשיגמור שיעור כזית מפיגולין הרבה ר"ל מעולה והחטאת ומאשם ומשאר קדשים קלים יצטרף הכל וחייבין עליו כרת וכן הנותר וכן אם נגמר כזית בשר נבילה ואפילו ממינים הרבה הרי הוא מטמא טומאת נבלה אבל לענין אכילת נבילה אינה מצטרפת נבלת בהמה טהורה לנבלת בהמה טמאה עד שיאכל מאחד משתיהם כזית ואז יקלה משום נבלה וכן שמונה שרצים כשיתחבר

מכלם כעדשה מטמא טומאת שרץ ועיקר בידינו דם השרץ כבשרו וכבר זכרנו פעמים וסמכו אותו בסיפרא למה שנאמר וזה לכם הטמא בשרץ השורץ על הארץ אמרו לרבות דם השרץ שיהא מטמא כבשרו ומן הראוי שתדע שבשר השרצים האוכל ממנו אחר מותם בכעדשה לוקה והוא מה שאמרו מה טומאה בכעדשה אף אכילה בכעדשה אבל אם חתך השרץ חי ואכלו ואפילו חתך אבר שלם ואכלו אינו לוקה עד שיהא בו כזית וכן אם אכל מן השרץ אחר מותו אבר שלם פחות מכעדשה אונו לוקה ואע"פ שהוא מטמא כמו שיתבאר בתחלת אהלות לפי שהעיקר אצלנו איברים יש להם שיעור טומאה אבל לא לאכילה. כלל א"ר יהושע כל שטומאתו ושיעורו שוין מצטרפין זה עם זה טומאתו ולא שיעורו שיעורו ולא טומאתו לא טומאתו ולא שיעורו אינן מצטרפין זה עם זה הכלל הזה אמת וטומאתו ולא שיעורו כמו בשר המת ורקב שלו לפי שכל אחד משתיהן במגע ובמשא ובאהל אבל שיעור בשרו כזית ושיעור רקב שלו מלא חפניו כמו שנבאר בשני מאהלות ושעורו ולא טומאתו כמו בשר נבלה ובשר המת כל אחד משניהם שעורו בכזית אבל נבלה מטמא במגע ובמשא טומאת ערב ובשר המת מטמא באהל טומאת שבעה לא טומאתו ולא שעורו כמו בשר נבלה ובשר שרץ (לפי שפגולן נבלה) [צ"ל לפי שנבילה בכזית כו'] בכזית ומטמא במשא ושיעור שרץ כעדשה ואינו מטמא במשא וכבר זכרנו כל אלו העיקרים פעמים ועוד יתבאר לגמרי במקומותם מטהרות ויהיה סדר דברי ר' יהושע כן שכל זמן שישתנה דין הטומאה ושיעורה אינם מצטרפין וכן אם השוו בדין ונשתנו בשיעור וכן אם השוו בשיעור ונשתנו בדין:

משנה ד

הפגול והנותר אין מצטרפין זה עם זה כו': **האוכל שנטמא באב הטומאה כו'**: כבר בארנו פעמים שאוכלים טמאים אינם מטמאין אחרים עד שיהיו כביצה ובתחלת פסחים ביארנו שאוכל שנטמא באב הטומאה נקרא ראשון ונטמא בולד הטומאה נקרא שני ושם ביארנו ששני אם נגע באוכל מטמאו ונקרא שלישי וראשון ג"כ מטמא אותו אוכל אע"פ שיעשה אותו שני לפי שטומאת האוכלין מדרבנן כמו שביארנו שם אמרנו שמצטרף הראשון והשני וכשישלים משניהם יחד כביצה ויגיע בו אוכל אחר הרי זה מטמאו וישוב שלישי לטומאה והבן זה:

משנה ה

כל האוכלים מצטרפין לפסול את הגויה כו': פעמים שאוכל אוכלים טמאים אם יש מהם כחצי פרס והוא כביצה ומחצה נפסלה גויתו וצריך טבילה ואז יגע בתרומה וכל זמן שיגע בתרומה קודם הטבילה פוסלת וכן נתבאר בשבת שהמוציא אוכלין שיעור

כגרוגרת וכן נתבאר בעירובין ששיעור עירובי תחומין מזון שתי סעודות לכל אחד ואחד והוא שיעור ששה ביצים ונתבאר בכפורים שאוכל ביום הכיפורים ככותבת הגסה והשותה מלא לוגמא חייב כרת וכבר זכרנו בשלישי מכתובות ועוד יתבאר במקומות מטהרות שהשותה רביעית ממשקים טמאים נפסלת גויתו והוא ג"כ פוסל את התרומה עד שיטהר ולפיכך אמר כאן שכל המאכלות מצטרפין קצתם לקצתם להשלים מהם איזה שיעור שנזדמן מאלו השיעורים כדי שיתחייב באותו הדין וכל המשקין מצטרפין גם כן על דרך זה:

משנה ו

הערלה וכלאי הכרם מצטרפין כו': **הבגד והשק השק והעור כו'**: ערלה וכלאי הכרם עולין באחד ומאתים וכשיצטרף מהם חלק כל שהוא ויפול באחד ומאתים יעלה ובפחות מזה יאסר הכל כמו שביארנו בשני מערלה ושם ביארנו גם כן מחלוקת רבי שמעון שדבריו נדחים ועוד במסכת כלים שהבגד אם היה בו שלשה טפחים על שלשה טפחים או יותר אז יטמא במדרס הזב. והשק והוא אריגת שער עד שיהא בו ארבעה על ארבעה או יותר. והעור חמשה על חמשה והמפץ הוא העבה מאריגת הצמר שעושין ממנו משואות הסחורה עד שיהא בו ששה על ששה. אח"כ אמר מצטרפין קצתם לקצתם אבל בדרך שנתבאר שם והוא שיהיה ה' מן המפץ ואחד מן העור או ד' מן העור ואחד מן השק או שלשה מן השק ואחד מן הבגד ולפי שמצינו אלו שמצטרפין להטמא במדרס הזב ואע"פ ששעורם אינו שוה והוא שלא כפי הכלל הנזכר באר ר"ש טעם זה ואמר שהטעם שמחמתו מצטרפים לפי שיש בכולם ענין אחד שכוללם והוא שכל א' מאלו יטמא במושב הזב ולפי שכל אחד בפני עצמו יטמא מושב מצטרפים טומאת מושב. וענין זה בקצרה הוא שאנו חוששין להשוות השיעור לטומאה בדברים שמטמאים לא בדברים שמתטמאים ולענין זה נתכוון כאן כשזכר הבגד והשק והעור על הכוונה הזאת כדי שלא תטעה אותך הלכה ותדמה שהכלל שאמר רבי יהושע אינו כולל אלא הרי הוא כולל כמו שבארנו:

פרק ה

משנה א

הנהנה שוה פרוטה מן ההקדש אף על פי שלא כו': ר' עקיבא חולק על הדבר שראוי לפגום מעצמו אלא שנהנה בו הנאה שאין בה פגם וזה במתכוין שילבש בגד הקדש אמצעי שהרי נתקשט בו ונהנה בשוה פרוטה ולפי שלבש אותו בסוף בגדיו לא הגיעו

לכלוך לא מגופו ולא פגם ור' עקיבא מחייב הואיל ולכך נתכוין להנאה זו שלא יפגם. וחכמים אומרים הואיל ודרך הבגדים שיובלו ויאבדו לא מעל עד שיפגום. וידוע שהזהב המזוקק לא יחסר ממנו דבר מורגש ואפילו במאות השנים כל שכן בזמן מועט. ופי' קטלא ענק והוא לולאות של זהב שנותנים אותם בחוט ותולין אותו בצואר וכל זמן שילבש בגד על בשרו או ממעל לבגדיו או יחתך בקרדום כמו שזכר לא מעל עד שיפגום ואפי' ר"ע מודה בחטאת הזאת היא בעלת מום שאינה קריבה בעצמה אלא היא עומדת לימכר כמו שנקדם ביאורו בתמורה ולפיכך לא מעל עד שיפגום אבל אם היתה תמימה כיון שנהנה מעל לפי שדומה לכוס של זהב שאינו נפגם לפי שכל מה שנפחת ממנה מן הצמר אינו מרחיק אותה מן הקרבן וכמות שהיתה מתחלה היא עכשיו וזהו ענין מה שאמרו אי בבהמה (טמאה) [תמימה] היינו כוס של זהב ואין הלכה כרבי אליעזר:

משנה ב

נהנה בכחצי פרוטה ופגם כבחצי פרוטה כו': דוגמא זה כגון שקרע קצת מבגד הקדש ונותן אותה חתיכה שקרע בבגדו ולבש אותו ונתקשט בו ונהנה בשוה פרוטה בתכשיטו ולא פגם בחתיכה שום דבר אבל פגם בבגד הקדש שקרע ממנו בשוה פרוטה הרי זה נהנה ופגם אבל הדבר שפגם לא נהנה באותה הפגם עצמו ואנו צריכים שתהא הנאה ופגם בדבר אחד אם הוא דבר שיש בו פגם כמו שהקדמנו כגון האוכל שום דבר מן הקדש ויהיה מה שאכל שוה פרוטה שהרי זה נהנה ופגם בדבר אחד והביא ראיה לדין זה ממה שנאמר במועל חטא ובאוכל תרומה בשגגה חטא אמרו מה חטא האמור (במעילה) [בתרומה] פוגם ונהנה ובמה שפגם נהנה אף חטא האמור (באוכל תרומה) [במעילה] פגם ונהנה ובמה שפגם נהנה:

משנה ג

אין מועל אחר מועל במוקדשין אלא בהמה וכלים כו': הואיל ומעל הראשון כבר חלל אותו הקדש כמו שנתבאר בשני מקדושין ולפיכך הנהנה באותו דבר אחריו לא מעל ומה שיש בין תנא קמא ורבי הוא קדשי מזבח שנפל בהן מום רבי אומר אם עבר ושחטן יקברו ואין להם פדיון ולפיכך יש להם מועל אחר מועל ר"ל בבעלי מומים אלא כיון שנהנה ופגם מעל כמו שהקדמנו בפרק הזה והנהנה באותו בהמה אחריו לא מעל ואין הלכה כרבי:

משנה ד

נטל אבן או קורה של הקדש הרי זה לא מעל כו': כשנטל אבן או קורה של הקדש אע"פ שפגם לפי שכבר חסר מן ההקדש הדבר ההוא לא מעל עד שיהנה כפי העיקר הנזכר

וכשיתן אותן לחבירו כבר נהנה ומעל וזה שאמרנו וחברו לא מעל ע"מ שיהיה אותו החבר ההוא הגזבר שהיתה תחת ממשלתו וידו האבן הזאת או הקורה ולפיכך לא מעל לפי שתחת ידו היתה תחלה קודם שיתננה לו ותחת ידו נשארה אחר שנתנה ולא הגיעתו הנאה אבל הנוטל שום דבר מן ההקדש ונתנו לחבירו שניהם מעלו לפי שכל אחד משניהם נהנה ופגם זה נהנה בנתינת המתנה בטובת הנאה שבאה לו וזה נהנה בקבלתה. ומה שאמר בנאה לתוך ביתו אין הענין שיבנה אותה באמת לפי שהוא מעל בלי ספק שכבר נהנה במה שהוסיף בבנין אותו אבן אבל ר"ל שנתן אותה דרך עראי על לול שיש בגג הבית או שסתם בה חלון באחד הכותלים שהרי לא הגיעתו הנאה עד שיתיישב ויהנה בו כשתמנע ממנו החמה והאויר ובלן הוא בעל המרחץ וההנאה שהגיעתו והוא שיכנס למרחץ כל זמן שירצה ולא ימנענו והיקש כפי אלו הענינים והדומים להם:

משנה ה

אכילתו ואכילת חבירו הנייתו והניית חבירו כו': אמרו בסיפרא אכל היום ואכל למחר ואפילו לזמן מרובה בהעלם אחד תלמוד לומר תמעול מעל מכל מקום ונאמר ג"כ מנין לאכילתו ואכילת חבירו הנאתו והנאת חבירו ואפילו מכאן לשלש שנים תלמוד לומר תמעול מעל מ"מ. וענין מה שאמר אכילתו ואכילת חבירו שיאכל הוא ויאכל חבירו או נהנה הוא עצמו בשום דבר ויהנה חבירו בדבר כגון שיכבד אותו ויעשה עמו חסד שהכל מצטרף וכשישלם ממנה שוה פרוטה כפי התנאים הנזכרים מעל וכל זה מבואר מאשר הקדמנו:

פרק ו

משנה א

השליח שעשה שליחותו בעל הבית מעל כו': **אמר לו הבא מן החלון או מגלוסקמא והביא לו כו'**: אף על פי שעיקר בידינו אין שליח לדבר עבירה אבל במעילה אם שגג בעל הבית וצוה השליח להטפל בנכסי ההקדש ונטפל השליח כמו שצוה והוא לא ידע גם כן ולא שינה שום דבר מכל מה שנצטווה הרי בעל הבית מעל הואיל והוא צוהו סמך זה [עי' מה שתמה התוי"ט על זה] למה שנאמר ואשמה הנפש ההיא רומז אל מי ששגג תחלה ודמה שזה חולין וצוה להטפל בו: ומה שאמר והוא אומר טלו שתים על מנת שיאמר השליח טלו מדעתי שתים שיעלה על הדעת שאמרו מדעתי עקר השליחות מכל וכל ולא ימעול בעל הבית למדנו שהוא מועל הואיל ועשה מצותו יותר ואם לא אמר מדעתי לא מעל השליח לפי שהוא מוסף על שליחותו ולא גורע ממנה: ומה שאמר אף על פי

שאמר בעל הבית רצה ללמדינו שהעיקר הידוע בידינו והוא דברים שבלב אינם דברים פשוטים גם כן לענין מעילה. וגלוסקמא שק קטן או הדומה לו:

משנה ב

שלח ביד חרש שוטה וקטן אם עשו שליחותו כו': אלו אע"פ שאין להם שליחות בכל הדברים לענין מעילה הואיל ונעשה שליחותו מועל יהיה השליח מי שיהיה וכבר ביארנו שהמעילה אין מזיד חייב בה לפי שעונו גדול מלכפר בתשלומים וקרבן אבל חייב בה שוגג כמו שנתבאר בתורה. ומ"ש ונזכר ר"ל נזכר בעל הבית והשליח כאחד אבל כל זמן שנזכר בעל הבית ולא נזכר שליח השליח מעל ולפי שידעו שניהם יחד קודם שתגיע פרוטה ליד החנוני דרך משל נפטרו מן המעילה והחנוני שוגג לפי שלא ידע שהיה קדש וכשמשתמש באותה פרוטה אז ימעול כמו שבארנו בפרק שלפני זה ולפיכך אמר החנוני מעל לכשיוציא ולפיכך אם ידע החנוני ג"כ קודם שיוציא הפרוטה שהגיע לידו שהיתה הקדש והרי נתערבה בכלל מעותיו ורצה שיהא מותר לו להשתמש בה לכתחלה בלא עון אין לו תקנה אלא שיחלל אותה כמו שזכר:

משנה ג

נתן לו פרוטה אמר לו הבא לי בחציה נרות כו': מה שאמר שניהם לא מעלו מבואר מתוך מה שהקדמנו לפי שבעל הבית לא נעשה כל שליחותו וג"כ השליח לא שינה כל מה שאמר לו אלא עשה קצת ושינה קצת ואין באותו מקצת שעשה שליחותו שוה פרוטה כדי שימעול בעל הבית ואין גם כן במקצת ששנה שוה פרוטה כדי שימעול השליח לפי שפרוטה בלבד נתן לו ושאר הענין מבואר:

משנה ד

נתן לו שתי פרוטות אמר לו הבא לי אתרוג כו': **נתן לו דינר זהב אמר לו הבא לי חלוק והלך כו'**: מה שאמר שניהן מעלו על מנת שיהא אותו האתרוג שוה שתי פרוטות ואותו הבגד שוה דינר תנא קמא אומר הואיל וקנה לו מה שאמר והוא שוה כדי מה שנתן לו נעשית שליחותו ומעל בעל הבית וכן מעל השליח לפי שהוא גם כן הוסיף מדעתו שוה פרוטה ור' יהודה אומר לא נעשית שליחותו לפי שאילו קנה לו אתרוג בשתי פרוטות כפי מה שנתן לו היה שוה ארבע פרוטות ויהא כמו זה שהביא לו בלי ספק והוא ענין מה שאמר הביא לו קטן ורע וכן הוא אומר בבגד וכבר בארנו כי דינר זהב כ"ה דינר של כסף והם ששה סלעים בקירוב ור' יהודה חולק על מה שאפשר בו לומר גדול וקטן אבל אם אמר לו דרך משל קנה לי בפרוטה פירות פלוני וקנה לו בחצי פרוטה מאותם פירות

ובחצי פרוטה ד"א שניהם מעלו אבל על מנת שיביא מהפירות הידועים בחצי פרוטה ששוה פרוטה כמה שהקדמנו ואין הלכה כר' יהודה:

משנה ה

המפקיד מעות אצל השולחני אם צרורין כו': כבר בארנו פעמים שהשלחני ידוע והחנוני כל בעל חנות כבשמים והתגרים והדומה להם ולפי שיש בעיקר דיני ממונות שכל זמן שמפקידין אצל השלחני מעות שאינן צרורין בקשר משונה ויהא עליו חותם לפי שכל האחרים קרוין מותרים יכול להשתמש בהן כמו שבארנו בשלישי ממציעא היוצא מזה כשנותנין מעות הקדש לשלחני ולא הודיעו שהן הקדש ונשתמש בהן לפי שאינם צרורים שהוא פטור מן המעילה וכאילו אמר לו המפקיד אצלו השתמש בהן ושליחותו עשה ולפיכך לא מעל וכן המפקיד לא מעל לפי שלא צוה אותו בשום דבר והענין כולו מבואר על הדרך שפירשנו והלכה כרבי יהודה:

משנה ו

פרוטה של הקדש שנפלה לתוך הכיס כו': דבר פשוט שענין מה שאמר יוציא ושהוציא הוא כשיוציא וישתמש להנאותיו לא שיוציא מן הכיס. והענין שמודה ר"ע הוא באומר לא יפטר כיס זה מפרוטה הקדש או דבר שענינו ענין זה ואז מודה שהוא לא ימעול עד שישתמש בכל מה שבכיס אבל אם נשארה ממנו פרוטה תהא אותה פרוטה הקדש ולא ימעול ואין הלכה כרבי עקיבא:

סליק מסכת מעילה